

Министерство образования и науки Республики Саха (Якутия)

**Муниципальное казенное учреждение «Управление образования» муниципального района
«Верхневиллюйский улус (район)»**

**Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития
ребенка-детский сад «Кэскил» муниципального района «Верхневиллюйский улус (район)»**

Юридический адрес: 678233, п/о Булгунняхтах, село Хоро, улица Октябрьская 4,
Верхневиллюйский улус, Республика Саха(Якутия)

Телефон, факс 84113323116, электронная почта keskilkhoro@mail.ru

сайт: <https://mbdou-keskilvzv.obr.sakha.gov.ru/>

Авторскай сахалыы оҕону толкуйдатар оонньуулар улахан бөлөх оҕолоругар.

“Кэскил” оҕо сайдар киинин “Чуораанчык” бөлөх үрдүкү категориялаах
иитээччитэ Егорова Александра Анатольевна

1. «Чаппараах»

Сыала: Оҕону 12 ахсаанна эрчийии, өбүгэбит оһуордарын билэ уөрэтии,
геометрической фигуралары билэллэрин салгыы сайыннарыы.

Матырыйаала: фетрынан оһууллубут араас өннөөх фигуралар,
чыһыллалар, сахалыы оһуордар. Бары липучканан сысталлар.

Оонньуу барыла: Ого 1-2 буолан оонньоохтарын сеп. Оҕолор Чаппарааҕы
киэргэтэллэр. Оҕону толкуйдатар, илиитин тарбахтарын былчыһын
сайыннарат. Тылын саппааһын байытар.

2. «Ахсааныаах»

Сыала: Оҕону сөпкө ахсааны билэрин чингэтии.

Матырыйаала: Ынах унуобунан оһууллубут төгуруктэр, маһынан
оһууллубут үтэһэ.

Оонньуу барыла – оҕо оонньоон сеп. Биир ыгытааччы оҕо баар буолар,
хамаанда биэрдэбинэ мүнүүтэҕэ оҕолор хомуйа охсуохтаахтар. Бу оонньоуга
оҕо өйдүүр, сааһылыыр, истэр дьобура сайдар. Хамаанданан улэлиир
буолаллар. Эйэбэс сыһыанна иитиллэллэр.

3. «Бэйбэрикээн эмээхсингэ ыалдыттаабын»

Сыала: Оџоџо сахалыы остуоруйаны оонньуу көмөтүнэн билэрин чингэтии. Төрүт дьарыкпытын билиһиннэри, убаастабылы ингэри.

Матырыйаала: Балаџан макета, Балаџан иһигэр баар мал-сал, Бэйбэрикээн эмээхсин, кыыһа Сардаана, ебугэлэрбит туттар тэриллэрэ, ынахтар, сылгы оонньуурдар, күрүөлэр.

Оонньуу барыла: Оџолор остуоруйаны оонньуулар, оруолларга арахсан. Иитээччи боппуруос көмөтүнэн оонньууну салгыан, уһатыан сеп. Бу оонньууга оџолор тылларын саппааһа, айар дьоџурдара, талааннара арыллан кэпсиир үөрүйэхтэрэ сайдар. Өбүгэбит төрүт дьарыктарын билэр, суоттуур буолар.

4. «Дьэрэкээн көбүөр»

Сыала: Оџону өнгө, дьүһүнгэ, ахсаанга үөрэтэр. Айар дьоџурун сайыннаар.

Матырыйаала: Фетрынан оһоһуллубут көнө муннук, липучканан сыстар түөрт муннуктар.

Оонньуу барыла: Оџо бэйэтэ олорон, сааһылаан ойуу онорор. Иитээччи боппуруос көмөтүнэн оџону толкуйдатар. Бу оонньуу оџо тылын саппаабын, сатабылын, ахсааны билэригэр, илии тарбахтарын былчындын сайыннаар.

5. “Сиэл мээчик”

Сыала: Оџо илиитин тарбахтарын былчыннарын сайыннары. Оџосанаратылын сайыннары.

Матырыйаала Сылгы сиэлинэн сымнаџас мээчиктэр.

Оонньуу барыла: Оонньууну бөлөџүнэн, икки буолан оонньуохха сеп. «Минньигэс тыл», «Тылы ситэр» (6-7 саастаах оџолорго). Оџолор тыллары сүбүөхтээн ааџарга, түргэнник, тылы саабылаан санарарга үөрэнэллэр. Иитээччи оонньууга интэриэстэрин тардыахтаах. Үөрэтэр оонньуу быраабылатын этиэхтээх. Оџолортон боппуруос ыйытар.

6. “Хаамыска”

Сыала: Өбүгэлэрбит төрүт оонньууларын оџолорго билиһиннэри.

Матырыйаала: Ынах унуоџуттан оһоһуллубут 5 устуука хаамыска.

Оонньуу барыла: Хаамыска өбүгэлэрбититтэн бэриллэн кэлбит оонньуу. Оноууларынан боростуой, судргу эрэри, оҕону сир-майгы өттүнэн иитэр, этин-хаанын, ейун-санаатын сайыннаар, улэ5э кыратыттан бэлэмниир буоланнар экологическай еттунэн ыраастар. Киһи эргиччи сайдарыгар, түргэнник толкуйдуу үөрэнэригэр олус туһалаах. Оонньуу быраабылатын көрдөххө, боростуой. Үөһэ быраҕа-быраҕа хабар эрэ курдуккун. Онтон оонньоору гыннахха, дьэ уустук. Бу кыракый унуох хаамысканы, сиргэ түһэрбэккэ түргэнник хабан ылыаххын наада. Болҕомтолоох, түргэн, сымса буоларга үөрэтэр. Хаамыска

7. “Доҕуһуолуур оонньуурдар”

Сыала: Оҕо истэр, айар дьоҕурун сайыннаар.

Матырыйаала: Ынах туйахтарыттан, муоһуттан оҥоһуллубут муусука оонньуурдара.

Оонньуу барыла: О5олор муусуканы истэр, тылларын, ыллыыр дьобурдарын сайыннаар. О5о бэйэтэ ыллыы-ыллыы тыаабатар иитээччи көмөтүнэн. Бөлөбүнэн эбэтэр биирдиилээн оонньоохха сеп. Оголор настырыанньаларын көтөбөр оонньуурдар.

8. «Ежикка көмөлөс»

Сыала: Оҕону толкуйдуур дьобурга, илиитин тарбахтарын былчынын сайыннарыыга үөрэтэр.

Матырыйаала: Фетрынан оҥоһуллубут чаппараахха ежик ойуута, липучкалаах араас өгнөөх геометрической фигуралар, 1-10 дылы чыыбылалар, тэллэйдэр, оҕуруот астара, фрукталар, эбии,көбүрөтии,тэн бэлиэлэрэ бааллар.

Оонньуу барыла: Бу оонньууга оҕону ахсаанна, холобурдары суоттуурга, геометрической фигуралары чингэтэргэ, оҕуруот астарын, фрукталары,ойуур астарын араарарга үөрэтэр. Оонньоотооччу таабырын эбэтэр холобур таайтарар, сөпкө эппиэттэбит о5олор ахсаанын ааҕан баран, ежикка сыһыаран иһэллэр. Иитээччи соруудабынан көмөлөһөр. Холобура: Ежик икки тэллэйи булбут, биирин куобахха биэрбит.Бэйэтигэр хас тэллэй хаалбытый. Таабырын: Харана дьиэбэ кыыс олорор,оттон уһун суһуоҕа таска сытар ууу.

